

¿E aha te anga o te Aniva ta'ato'a mo te tikangaora tangata?

- He au'arío i te hakaterenga o te me'e ta'ato'a, he haka koni ki te nga honu'í mo anga riva-riva mai.
- Haka íte ki te tahi nu'u i runga i te hakaterenga ora tangata a i te rave'a tano o ra anga.
- Há áki tahi te hape o te honu'í Tire, rapanui, o te ta'ato'a.
- Haka koni atu ki Hatu Nui Tire, ki te Hare Nui haka rura-rura lei Tire mo tapura ro ia i te nga Lei papa'a e mo hakaanga i te nga lei ápi mo te ohoenga tika o te tikanga ora tangata.
- He haka koni ki te hare Nui Horo Ture lei, mo anga riva-riva te rau'a anga hai hakaterenga tika o te Papa'á.
- He horo te ture mo hakaora haka'ou te tikanga ora tangata, ta'e móá o te tangata.
- He haka rongo tako'a e te tato'u ta'atoa i te tikanga ora tangata ta'to'a hora, ta'ato'a kona.

He prau haka íte.

**HE TIKANGA
ORA TANGATA HE
ME'A HAKA KONI**

He me'a tikanga ora tangata he me'e o te ta'ato'a tato'u.

Te nga tikanga ora tangata he me'e pua'i o te ngangata ta'atoa mo te oranga ta'e haka u'tu'a, mo oho ro ai a mua ananake, hai oranga titika, no atu to Ou poreko-enga, to'ona noho-enga, ka vi'e ka tangata, huru o to'ona hau matua, huru o to'ona rakutia kiri, to'ona re'o vananga, te huru o to'ona Atua rako, o te tahi me'a ke o to'ona mana'u. Ta'ato'a Tato'u ko to'u me'a tahi ana, ana ora te oranga tangata; no atu, te ta'e mana'u titika o te e tahi kope, no atu ai koe pahe paerenga, no atu te titika-hanga o te hape-hanga o te Hatu nui-nui o to'u henua motongi. He me'a ta'e Ngaro. He tikanga-anga mau o to tato'u pahe tangata, he me'a ta'e hiko, he me'a ta'e ohumu, **he me'a lei mo te tangata.**

¿E aha te tikanga-utu'a o te Hau Tire o runga o te Tika-hanga-ora tangata?

Ta'ato'a te nga manga-honu'i o te Hatu Nui-Nui o Tire (Hatu Tavana, Koro haka rura-rura lei, he Koro Nui Horo-ture lei), mai te nui ki te iti (mai te huká nui, ki te huká vaenga, ki te huká nei o tato'u muni o nei) o rau'a te u'i'enga o te haka tano-hanga o te tikanga-anga o te oranga tangata, o ira á he ai tikanga-utu'a pahe:

- Ta'e áhe, e ta'e haka kú'i-kú'i i te oranga tika o te ngangata hokotahi no, o te nga nú'uná'a ananake rau'a.
- Mo ta'e hátia ki to rau'a nu'u hakaanga he haka utu'a ki te ngangata.
- He anga te anga titika mo te rave'a tano o te ngangata ta'ato'a i te hakaterenga oranga-tangata o te mahingo ta'ato'a.

¿Pehéa ana vara'a te rave'a tano mo te oranga-tika tangata?

Me' rahi te ara mo te rave'a nei:

Ki te nga Hare Horo Ture lei Tire.

Ana ai te tikanga ora tangata ku tapura á i runga i te Puka Nui-Nui hakaterere henua pahe lei, pahe Tapura nui o Te Ao, rongo takoa e te Hau Tire, he tano ro mo horo hai ture tangata.

Ki te Hare Horo Ture Lei Papa'a.

Ana ai ka'i tano i horo ture-enga ki te hare Horo Ture lei Tire, I te ta'e tano he horo ra ki te hare rura-rura lei papa'a.

A te rave'a Tika.

He horo te ture ki te nu'u o nei, ana ai i nei te hare nui o te Hopitara, hare hápi, te tahi hare ena (ana ai ko totová á te nu'u ki a Koe, i hape ro ki to'Ou oranga tika tano) ana ai te rongo tika o ra me'e ena.

A te ara Hare rura-rura lei Tire.

Ana ai kore te rongo tika o te lei Tire, ana ai ina ka'i tapura e te Hatu Nui Tire i te lei papa'a, he hakahangu tato'u ki te Motongi Hau Tire, ki te hare haka rura-rura lei Tire mo tapura ro ai, mo anga te lei ápi ana kore.

Te anga-inga tangata.

He tano tako'a mo te Aniva ana kimi ro te rave'a ápi mo te hakaterenga tano mo te oranga tika o te ngangata ta'ato'a.

